PAMFLET
462a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 462a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 462a

¶ Justificatie voor den GOEDEN BORGEREN Der stadt van Tshertogenbossche.

Threno. III.

Des heeren ontfermherticheyt ist/dat wy niet te niet en syn /want syne ontfermhertichceden en hebben niet ghebroocken.

Psalm. C. XXIII.

Ghebenedijt sij die heere dat hy ons niet tot eenen roof in haer tanden ghegeuen en heeft.

Psalm. C. XVII.

Vanden heere is dit geschiet/eñ t'is wonder voor onsen ooghen.

¶ Gheprent binnen Tshertoghenbossche/ter ordinantie eñ met aduijs vanden drie leden / ende Cappiteijnen der zeluer Stadt/by my Jan Scheffer. Anno. 1579.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 462a

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 462a

¶ Justificatie voor den goeden Borgheren der stadt van Tshertogenbossche / waerachtighe lieffhebbers ende voorstanders der ruste ende welvaren der zeluer stadt / Op ende teghens alsulcken pretensen voortstel ende feytelijcke aenrichtinghe / als aldaer by eenighe oproerighe gheestē / perturbateurs vā de voorsz. ruste ende welvaren / tot verscheyden tyden aengheheuen / ende te werck ghestelt zijn geweest / gediscoureert ende nae der waerheyt verhaelt / zoo hier nae volght.

(.:.)

ALsoo die voorsz. goede Borgeren niet en t'wijffelen / men sal seer vreemde ende wonderlijcke spraken eñ famen laten verluyden ende wtgaen / ter saken vande alteratien ende beroerten / die dese voorleden tyden ende daghen / ende besundere / den Iersten deser maendt van Iulio / int iaer xvc. neghen ende t'seuentich / binnen der voorsz. stadt van Ts'hertoghenbossche / haer opghehenen ende verthoont hebben / So eest dat die selue goet eñ noodich ghevonden hebben / die waerachtighe redenen ende gheleghentheyt vande saken / eenen yeghelijcken by desen te ontdecken ende int lichte te brenghen. Op dat niemandt gheabuseert en worde / door slincke ende onwaerachtighe rapporten / vanden ghenen / die de goede ende ghetrouwe Borgeren der voorsz. stadt / souden willen calumnierē / beschuldighen ende odieus maken / by den ghenen / niet behoorlijck ende warachtelijck gheinformeert ende onderricht wesende / vandē oorspronck der voorsz. alteratien.

Want niet teghenstaende / de voorsz goede Borgerē / hen altijts ghethoont ende gheemployeert hebben / in alle rondicheyt / vromicheyt ende ghetrouwicheyt / nopends t'ghene dat de ghemeyne ruste / vrede ende welvaren der voorsz. stadt / nae gelegentheyt ende eysch vanden tyden / heeft moghen concerneren ende bevoirderen.

Soo eest nochtans / dat ter contrarien / verscheyden vreemde gheesten / ende perturbateurs vande eendracht / ruste ende welvaren voirschreuen / anders niet ghestudeert en hebben / dan deene innovatie over dandere in te brenghen / ende te verdrucken ende extermineeren / die ghene die met hen die handt daer aen niet en wilden houden ende aenspannē / de selue met onverdrachelijcke calumnien / vexatien / fortsen ende daden tracterende ende verbolghende / om henne tyrannie te stabilieren / over gheestelijcke ende werlijcke / van hunnen humeuren niet wesende,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 462a

Ende alsoo de openbare oeffeninghe vander nieuwe religie / alhier feytelycken teghens die Pacificatie van Gendt / generale Vnie daer op gheuolcht / declaratie ende asseurantie der seluer / eerst gheintroduceert / ende daer nae by den Religions vrede (ten versuecke van zijne hoocheyt / door zijne Commissarissen herwaerts gesonden) by prouisie gheoorloft ẽ toeghelaten wesende / behoorden wel ghenoch gheweest te zijne / om voorts in alder stillicheyt ẽ ruste onderlinge te leuen. Dien nochtans niet teghenstaende / hebben sommighe (wel wetende ẽ bethonende / dattet hen alleen om de Religie niet gedaen en was) niet ghecesseert noch opgehouden / teghen ghelooften / eeré / ende eedt / al voorders te pretenderen.

Ende alsoo sy de middelen by hun seluen daer toe niet en haddē / hebben ghestudeert ende ghearbeyt / om met hulpe ende onderstande van garnisoens / t'zelue te exploicteren / ende wt te rechten / hebbende ouer langhen tijt / ẽ al eer eenighe apparentie vande belegeringhe der stadt van Maestricht gemaeckt was / allen practycken ende middelen ghesocht ende ghebruyckt / om t'zelue garnisoen / binnen deser stadt te brengen / ende daer mede ouer de voorsz. goede borgeren ẽ ingesetenen te tyranniseren.

Maer zyn tot noch toe / door de hulpe ẽ gratie Godts / alle hunne aenslaghen / desen aengaende / zoo te water als te lande / tot verscheyden reysen ghemaeckt / wonderlijcken byde vigilantie ende neersticheyt der voorsz. goede borgeren / ghefailgeert / ende verhendt.

Welcke voorsz. aenslagen zy hebben begonst te practizeeren / naedien dat zy met gheuoech ende consent vanden ghemeynen borgerē / het garnisoen binnen der voorsz. stadt niet en consten in gebrengen. Tot welcken effect / sij verscheyden brieuen / vermaninghen / presentatien ende inductien / dicwils hadden / zoo by onderdruyckinghe gheimpetreert / als andersins practijclijcken gheemployeert ẽ te werck gestelt / ẽ oock verscheyden gesuborneerde tijdinghen vanden aenstaenden noot vanden vyant / onder de gemeynte ghesprreyt ẽ laten verluydē. Maer die voorsz. borgerē / om niet bedrogē te worden / en wildē noyt te veele of te lichtelyckē geloouē / Hebbende oock in dier voegē onder andere afgeslagē / alle die specieuse persuasien ẽ groote instantien des Grauen van Hohenloe / aengaende ẽ pretenderende binnen der voorsz. stadt / tot verseeckerheyt der seluer / twee vendelẽ knechten wt Hollant / met hondert peerden vanden Regimente des voorsz. Graue / te leggen.

Maer nae hen inden Eersten niet gesuccedeert en heeft / hun gepractizeert middel / van zeckere schepen met volck / afghevaren ende comende van Antwerpen (onder t'dexel / soo men onwaerachtelijck

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 462a

liet verluyden/van zeeckere penningē te connoyeren/tot betaelingē
vanden Crijschvolck vanden Hertoghe Casimiro/ doen ter tijt indē
quartiere van Shertogenbossche wesende) om met listen eñ behen=
dicheyt binnen der voorsz stadt te geraken / ende aldaer nae hunnen
appetijt te domineren.

Ghelijck oock niet en heeft willen succederen/ hunnen valschen
eñ afgrijsschelycken aenslach opten elfsten Septembris / int iaer xvc.
acht ende t'zeuentich/ principalijcken by eenen ghenoempt Meester
Henrich inden hooren alias Agilæus / met zijnen adherenten ende
gheconspireerden/ teghen der voorsz. stadt voorts gheweyndt ende
gheattenteert. Den welcken nochtans soo nae te weghe ende tot
effect ghebrocht was/ datter drie Veendelen knechten ende volcks
van wapenen/secretelyck ende onuersienlijck/sonder pijp oft trom=
me te rueren/van huesden of dien wech ghecomen waren/ naer by=
der stadt (onder de conduicte ende gheleydinghe vanden Casteleyn
van Huesden voorsz. teghens zyne vaderlycke stadt) De welcke
ter openinghe vander stadt poorten / smorghens met eenen snellen
toe loop / ende met vliegende Vendelen meynden ende poochden/
mette correspondentie die zy hadden van binnen/ende met sommige
vander Schermers gulde(doen ter tijt de wacht hebbende)de selue
stadt te innaderen ende inne te ghecrijgen. Maer worden in grooter
haest/met neerstighe eñ cloecke assistentie van ennige vande Schut=
terijen eñ naeghebueren/ die poorte daermen het perijckel ghewaer
worden/wederomme toe ghesloten. Tot confusie vande voorschreuē
knechten / hen onder eñ voor der voorsz. stadt poorten vijndende/
ende op eenē haluen schuet weechs nae /hun feyt volbracht hebben=
de/Ende alsoo ghefrustreert zijnde / van't'gene zij luyden hun wel
beroeimpt hadden/als dat sy den borgheren ende inghesetenen van=
der stadt / hen gelt souden helpen tellen / behaluen andere enorme
stucken/ die zy inde Gheestelycke ende andere gheteeckende huysen
souden hebben voorts ghekeert/om die te fouleren/ plonderen ende
saccageren/soo sy hen tot verscheyden tijden daer af gheuanteert eñ
ghebaecht hadden.

Eñ alsoo des niet te min/die voorsz. seditieuse geesten ter seluer
tijt alnoch meijnden tot hunne intentie te gheraken / soo gongen sy
onder die ghemeynte(de welcke door die voorsz. alteratien al mee=
stendeel in wapenen gecomen was)strooyen veele verscheyden val=
sche wijsmakinghen/ Ende onder andere/datmen inden Raet van=
der stadt eendrachtelyck ghesloten soude hebben/ die vander nieuwe
Religie / ghenoempt ghereformeerde/ter stadt wt te iagen ende om
den hals te brengen/ Om alsoo de selue gemeynte tot alle oproerie=
heyt ende boosheyt/te verwecken ende te ontsteken Roepende oock
voor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 462a

voor der stadt huys/ende op volder merckt/die voorsz. M. Henrick Agilæus/dat hy brieuē vā zijne Excel[tie] in sijnen sack by hem hadde/ daer mede hem belast was / die vander wet metten hals te nemen/ ende dat hy seluer eens wilde vonnissen wijsen / eñ soude eer auont van alles zijnen wille hebben. Ende tot dien eynde worden daer ghehaelt wt ter muyten / zeeckere verborghen vreemde Soldaten/ tot ontrent veertich toe in ghetalle / wel ghewapent ende in ordre wesende/met de welcke/die voorsz. seditieuse eñ gheconspireerde/ hē begauen vander merckt nae eene vander stadt principale poorten/ ghenoempt die Vuchterpoorte / De welcke sy met groot ghewelt eñ fortse/van sware smedehamers/opensloeghen/maeckende aldaer inwaerts nae der stadt toe/zeeckere schansse oft wagenperck/ tot hunne verseeckerheyt/ ende bevrydinghe ter tijt toe/dat die voorschreuē knechten (wesende vander stadt een weynich vertrocken)wederom aenghecomen souden hebben gheweest / ende inder stadt ghebrocht/ Om daermede hun quaet ende leelijck voornemen/voorders te effectueren

Maer mits de vervolghinghe / oppositie ende verweringhe van dien vanden Schutterijen (de welcke hun derwaerts met groote couragie eñ cloeckheyt vuecchdē)zijn die voorsz. attentateurs vandē voorsz. aenslach / met hunnen aenhanck / wederomme miraculeuselijcken wt ter voorsz. schansse / poorte ende stadt (niet sonder bloetstortinghe ten beyden zijden) verdreuen ende gheslaghen gheweest, Ende die poorte wederom toegemaeckt ende wel beset.

Welcke attentatē al buytē kennisse eñ wille van sijne Hoocheyt/ Excellentie ende generale Staten/ zijn aenghericht geweest/soo die selue respectiue dien vander stadt by hen brieuen hebben te kennen ghegheuen ende gheattesteert.

Ende hoe wel t'selue alsdoen worden teenemael/ als misverstāt/ vergheuen/ ende vergheten soude blijuen / volghende de publicatie die daer aff ghedaen was/hebben nochtans daer nae/ al meer andere verscheydē entreprinsen ende aenslaghen opte voorsz. stadt toegheleeght ende ghemaeckt ghehadt. In sulcker vuegen/dat zijne Hoocheyt selue/somtijden de voorsz. stadt vanden Bossche / van ettelijcke aenslaghen ende dreygementen/ by zijne brieuen heeft gewaerschout ghehadt/ende gheordineert ende belast/scherpe toesicht/ende neerstighe wachte te houden / ten eynde dat door d'incompste van eenich volck van wapenen/ egheene disordren gheattenteert oft aengericht en mochten worden.

Soo dat die voorsz. goede Borgheren ende inghesetenen/ menighen tijt lanck/met goede ghefundeerde diffidentie/ in grooten anxt

ende be-

ende benautheyt op hare hoede continuelijck hebben moeten wesen/ niet hebbende des nachts op hunne bedden dorrē slapen / maer hebben hen met hunne wapenen voor allen heymelijcke / loose practijcken ende occurrentien/ veerdich ende op de been ghehouden / besundere als die vander Scherimers gulde (den ghealtereerden voor t'meestendeel grootelijck toe ghedaen wesende) die wachte waren hebbende.

D'welck den voorsz. goedē Borgheren/des te meer beswaerlijck ende lastich gevallē is/ door dien dat sy niet vrymoedelijck/ in henne voorsz. goede ende notelijcke toesichten ende hoede/ en hebben moghen procederen/ Alsoo ennighe binnen der voorsz. stadt in authoriteyt wesende/ ende de welcke hen behoorden daer toe billix te verwecken/ende t'exhorteren/ Ter contrarie/ scheenen hē ghenoch partydich te maecken/om de selue Borgheren daer aff te vervreemdē eñ sulcx te beletten/midts reijcierende alderhande waerschouwingē/ eñ daer en bouen alle extraordinarisse nootelijcke debuoiren van waken/ voor d'meestendeel berispende / calomnierende / achterhalende ende beschuldighende.

In sulcker vueghen/dat die voorsz. stadt/door die bermhertighe handt Gods/ principalijcken gheholpen ende behouden is gheweest. Soo oock wonderlijcken heeft ghebleecken/nv onlanx geledē/ doen den leger trocke ende passeerde beneffens eñ voorby de selue stadt/ om te gaen ontsetten die beleghērde stadt van Maestricht / soo men seyde. Tot welcker tijt seeckere vendelen knechten ende peerde volc (onder het beleydt vandē Casteleyn van Huesden voorsz. als doen daer by sijnde) de selue subtijlijck ende onvertienlijck souden hebben verrast/gheinvadeert ende gheincorporeert/ D'welck ontwyffelijck met groote plonderinge/ moorden ende wterste ruyne ende bederffenisse vanden goeden Borgheren ende ingesetenen der voorsz. stadt/ ghemenght soude hebben gheweest/ Ghelijck verscheyden/ soo Capiteynen/ soldaten/ als andere persoonen ende huysluyden / naederhandt wel hebben laten verluyden / ende int licht ghebrachte. Maer die voorsz. goede Borgeren hebben hen subtijlijckē in grooten ghetalle/door ingheuinge van Godt den Heere/beschermer van alle rechtueerdighe ende deuchdelijcke menschen/in wapenen beghenen ende verthoont/ sonder te respecteren die terginersatien of spijtige berispingen oft ennighe oppositien die hen mochten ontmoetē/ van henne ouericheden doen ter tijt wesende, Ende hebben alzoo die poorten vander stadt toegheтregen tegens den danck der voirsz. Schermers ende heuren adherenten / die aldaer ter selver tijt die wacht hadden.

Maer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 462a

Maer deurc t'voorsz. volck van oorloghe/hennen aenloop ende aenrennige daer sy geheel verdich op stonden/ ende daeraff sy henne correspondenten van binnen der stadt/ merckelijcke teeckenen/ soo by branstichtinghe als andersins ghedaen hadden/ hebben moeten onderlaten. Die welcke nochtans daer nae by andere listen eñ middelen/ euen wel henne pretensien alnoch gheeffectueert souden hebben ghehadt/ten ware geweest/ dat die voorsz. goede borgeren/dach ende nacht/hen aen allen canten ende oorten/ neerstelijcken gheuonden/gheemployeert ende gebruyckt hadden gehadt/om sulcx te verhueden ende te beletten. Sijnde die perplexiteyt der voorsz. borgeren des te meerdere gheweest/dat die voorsz. Schermers vander wachte treckende/ hen niet scheydē noch wt die wapenen gheuen en wilden/dan nae dien dat sy/eenen ganschen nacht ende dach in henne herberghe gemuypt hebbende (met grooten toevloet eñ aenhanck van anderen hens ghesinden / wt allen anderen Schutterijen ende wycken) alnoch ten lesten met groote moeyten/ hen lieten geseggen ende inne dien hebben/dat sy die voorsz. wapenen souden verlaten ende nae huys vertrecken/ ende dat eensdeels (soo te vermoedē is) wt respeckt vande teghenhoede van dijen vande Schutterijen (die welcke ghedelibereert waren hen te maecken partye teghens allen onbehoorlijcke aenrichtinghen) ende eensdeels om datmen hē verscheyden pretense versuecken ende puncten was aduoyerende.

Hebbende niet alleenlijck dusdanighe verradelijcke practijcken van inuasien als voorhaelt zijn/de goede borgeren der voirsz. stadt/ grootelijcken gheturbeert ende ghepericliteert ghehadt/ Maer oock menichuuldighe andere moetwillicheden/ oproericheden ende aenrichtinghen/ waermede (soot schijnt) datmen al willens heeft ghedissimuleert. Alsoo egeenē stuckē off misdadē vanden voorsz. moetwilligen/ oyt gheremedicert noch ghestraft en zijn gheweest/ by den ghenen/ die des wel vermochten/ ende ampts haluen behoorden te straffen.

Daermen nochtans ter contrarien/ soo wreedelijcken ende straffelijcken altijts heeft willen procederē t'egens anderen/ soo Geestelijcke als werlijcke persoonen/ ende dat alleenlijck/ op ennighe valsche vermoedinghen/ eñ woordens qualijcken verstaen off sinisterlijcken ende odieuselijcken gheinterpreteert/met verscheyden andere saecken ende debuoiren int verdreyt ghenomen wesende/ Die welcke nochtans/ door den tijt/nv al beuonden worden/wel ende te recht ingesien/ betracht ende gheuordert gheweest te zijn.

Want t'is te schandelijck alhier te verhaelen ende int licht te brenghen/met wat onwerdicheden/insolentien/valscheden eñ ghe-

welt-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 462a

weldaeden/datmen den Raet vander voorsz. stadt ordinaerlijcken heeft geculpeert/gecalomnieert/gedreycht/geforceert eñ ouervallẽ.

Ende besundere opten ierstẽ dach der maent van Julio/alsoo dẽ voorsz. Raedt vergadert was ende dat den seluen goet ghevonden ende gheconsenteert hadde/door aendieninge vanden Capiteynen ende anderen/ datmen met ettelijcke haeckgeschutten soude wter stadt trecken/om buyten der seluer op sommige plaetsen die waterlaten af te werpen/ende die wateren te loosen/omme de selue tot versterckinghe der stadt/te doen ouerloopen. Soo eest ghebeurt dat de selue schutten (voor het meestendeel partialijcken wtgesocht) opte been ghehaelt ende ghecomen synde/die voorsz. afwerpinghe ende des dien aencleefden/ gebleuen is onder wegen ende ongheadaen/ende dat sy luydens hen al met andere saeckẽ van nieuwicheden ende van quaden behaghen ende consequentien/ hebben gaen becommerẽ ende feytelijcken moeyen ende onderwinden.

Ende namentelijck mette Unie van Wtrecht/fortificatien vander stadt/ afbrekinghen ende afbrandinghen ende dierghelijcken. Gheuende nochtans groote ende merckelijcke suspitien/ datmen onder t'pretext vande vorderinghe van dien/ anders niet en sochte/ dan te voleynden/ inde verdruckinghe/ wtleydinghe ende moghelijck ergere tractamente vanden ghenen die hen binnen der voorsz. stadt/sonder redenen inden weghe ende hacte waren. Ghelijck sommighe hen des niet en vermijdẽ te beroemen ende verscheyden circonstantien/ voor ende nae apparentelijck ghenoch wtweesen.

Ghelyck onder meer andere gebeurt is/dat ennige vande voorsz. Schermers/seeckere daghen van te vooren/ henne quade intentie dien aengaende wt den monde wel gedeclareert hadden/als in presentie ende ten aenhooren van mijnen Heere den Gouuerneur eñ mijn Heer van Mirschot/met meer anderen (sittende ende comende in een schuyte te samen vã Bockhouen) seggende seer vermetelyck/ dat sy Papen ende monicken sonder langhe dilay wt iaghen wildẽ/ met meer andere onbillijcke ende enorme propoosten.

Ghelijck oock ten voorsz. daege vande Commotie/ sommige soo verre gecomen waren/dat sy hen niet en vermijden te segghen heure handen noch corts te willen wasschen int bloet van sommighe Heeren vander stadt/die welcke tot diuersche tyden henne aenslaegen hadden helpen beletten.

Ghemerckt datmen liep ghewapenderhandt/ inden Raedt der voorsz. stadt/roepen/dreygen/tieren/gebeeren ende hen soo aenstellende/dat die vanden voorsz. Raedt gheprangt ende ghenootsaeckt

worden hen van allen canten achter ende voor confuselyck te versteecken ende te salueren.

Onder welcke perturbateurs ende oproerders / ennighe van hennen notabelē hoofdē/ als onder andere die voorsz. M. Henrick Agilęus ende Aert Jeronimus van keelst / inden vollen Raedt der voorsz. stadt/ ten by wesen ende in presentie van mijnen Heere den Gouuerneur voorsz./ hen wel vytsteeckelyck gebruijckten/ laetende openbaerlijcken luyden/ dat den dach te sijn/ daer zy langhe nae ghewacht hadden/ ende dat sy noch ten seluen daege / voor auont hennē wille van alles hebben souden / off het soude hen den craghe costen/ Ende datter noch Paep/ Moninck/ Papiste noch diergelijckē broetsel inder stadt blyuen en soude. Iniurierende ende schellende den Magistraet/ voor schelmen/ bloetsuypers / verraders ende Papistighe honden/ met meer andere menichuuldighe oproerighe/ schandaleuse ende abominable woordens ende propoosten.

Allet welcke veele goede borgeren verstaende/ ende merckelijcken siende/ dat het getal vandē gealtereerdē opter merckt seer was vermenichuuldigende ende aenwassende/ syn insgelijcx genoodicht ende ghedrongen gheweest/ hen opter voorsz. merckt in wapenen te laeten vijnden/ om op heure hoede te syn/ ende allen commotien/ periculen ende ouervallingen voor der handt wesende / te verhueden ende te weren.

Te meer ghemerckt dat zijne Hoocheyt onlancx by zyne brieuē/ den Gouuerneur ende dien vanden Raet der voorsz. stadt / hadde gradueerteert ende vermaent/ dat zy alle goede debuoiren doen souden/ ten eynde dat binnen der zeluer stadt/ egheene nyeuwicheyt oft alteratie en mochte geschiedē/ Maer dat eē yegelyck hē houdē ende mainteneren soude/ in alle stillicheyt / Ruste ende goede correspondentie/ vandē eenē mettē anderē/ sijnde diertijt sijne voorsz. Hoochz. gemoueert gheweest om sulcx te schrijuen/ duer de attentaten eñ ghescheidenissen/ binnen der stadt van Antwerpen / soo misverstandelycken/ op ghereesen ende ghe schiet.

Waertoe/ ende tot noch al meerdere / ende moghelijck erghere consequentien ende perijckelen / wel merckelyck tendeerden / het allarm slaen/ dat in sommighe orten ende wijcken/ van dese voorsz. stadt/ by eenighen vande voorsz. ghealtereerden/ worden vorts gekeert/ Omme alsoo hen volck in wapenē eñ opte been te gecrijgē.

Soo corts daer nae/ opte voorsz. merckt vander stadt/ wel genoch gebleken heeft / hebbende hen aldaer sommige altricatien eñ twistē/ onderlinghe opgeheuen/ ende opgeworpē principalickē/ nopende de publi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 462a

publicatie ende beswerínghe vander voorsz. Unie van Uuytrecht/ de welcke de voorsz gealtereerde/sonder vertreck(ende niet willende toelaten dat de dekenen vanden ambachten/ representerende het derde lith vande voorsz stadt daerop met hunnen ghesworens sijnde hueren achter raedt/ naer ouder gewoonte/ souden delibereren) fortselycken gedaen wildē hebben/wien het oock lieff oft leet ware/ met dreygementen/van den onwillighen den beck aff te spelen/ende voorts/datmen behaluen de voorsz Unie/noch binnen vierentwintich vren wel meer soude moeten sien ende ghedooghen/ Roepende eenighe van hunluyden /Laetter ons(onder reuerentie gesproken) duer druyen/ick en heb maer eenen craegh te verliesen/ ende dan de grauwe Monicken ierst vuyt/ende soo voorts / waer ouer is door daenrichtinghe vandē voorsz. perturbateurs ende gealtereerde een seer subyte /groote ende furieuse scharmoutsse ende invallinghe/van den eenen teghen den anderen gevolcht ende geschiet.

Welcke ierste Jammerlycke ende bloedighe furie ghepasseert eñ geappaisseert sijnde/ eñ staende de saken in bestande/om sprake ende communicatie met malcanderen te houden / Soo is daer by eenen vander syden der voorsz. gealtereerdē/ een seer leelyck/ verradelyck ende mordadich feijt/gheperpetreert gheweest/ Inden persoon van eenen goeden Jongen geselle/vander Schutterijen vanden iongen voetboghe / comende van zyne wachte aende poorte/ om eens nae huys te gaen ende nae de ghescheidenisse te vernemen / Daermede bethonende die groote onmenschelijcke fenijnicheyt / daer sij mede ontsteecken waren/alsoo de voorsz. Jonge geselle met oorlof voor by ghepasseert zijnde/naer minnelycke groetenisse ende goedē dach biedinghe/ouer ende weder / van achteren met drie ofte vier diuersche loyen/met eenen schuete / duerschoten ende iammerlijcken om den hals gebracht is geweest /crijgende daerouer alnoch eenen anderen schuete/niet tegenstaende dat hy met gheuouwen handen alleenlyc soo vele respijts was biddende / als dat hy zynē vader voor syn doot noch eens hadde mogen spreken.

Waernae de Cappiteyn van het slot van Hedel/ ende seker getal van zijne Soldaten/ter seluer tijt/binnen der voorsz stadt gecomen sijnde/hebben hen gaen vuegen byde partye vande voorsz. gealtereerden/ende vande selue seer hoochelyck ontfanghen eñ ghecaresseert sijnde/hebben terstont daernae/sonder woordē oft werderwoorden / metten anderē verscheyden schueten inde voorsz. goede borgeren ghesschoten/ eñ dē allarme wederomme aengheecht / waer teghens de selue goede borgheren/alsoo wederomme aengeuochten wesende/ huere natuerlycke defensie/cloeckelyck ende dapperlyck te werck gestelt ende ghebruyckt hebben/in welcke furie / de voorsz.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 462a

Cappiteyn ter eerden liggende/ende ghenade zijns lijfs roepende/ is by den ghenen die op hem ghedruckt soude hebben/ in genade ontfanghen ende ghesalueert.

Hebbende die voorsz. goede borgeren/hun alsoo mannelijck geweert/Dat sy luydẽ met Gods assistentie ende hulpe/in soo soberen getalle / als sy opter merckt warẽ/ het hooft noch bouen ghehouden hebben/ tegens die groote menichte vanden voorsz. gealtereerden/ niet tegenstaende die straten eñ contreyen vander stadt/alsoo byden seluen ghealtereerden beset waren/dat niemant vandẽ anderẽ goeden borgerẽ passeren en mochte/ om hun secours ende onderstant te doene/ofte die sackẽ te helpẽ middelẽ/Eñ dat sy hẽ niet alleenlijc te wachten en hadden/van hunnen vyanden ter platter eerden oft opstraten/maer oock vanden ghenen / die welcke waren schietende in grooten ghetalle ende seer furieuseelijck van bouen / wt verscheydẽ huysen vander merckt/die sy al voordachtelijck tot hunnen schoonsten inghenomen hadden.

Ghelijck oock daerenbouen Godt die Heere grootelijck staet te bedancken/ dat geducrende de voorsz. furie/ egeene brantstichtinge/ bydẽ voorsz. gealtereerden voortganck gehadt en heeft/ waer mede sy seer vermetelijck de voorsz. stadt ghedreycht hadden.

Ende den voorsz. ongeluckigẽ eñ beclachelijckẽ dach gepasseert sijnde/ is des anderen daechs daer nae swaricheyt ende questie ghemaeckt ende voorts gekeert/van d'inneminge van garnisoene binnẽ der voorsz. stadt/d'welck principalijckẽ die vander nieuwer Religie / alsoo waren drijuende eñ daer inne soo obstinatelijcken persisterende/om sonder dilay eñ vertreck ontfanghen te worden/ datmen met egeenẽ redenẽ ter werelt / hen daer aff en conste gebrengẽ/ verclarende oock wel opentlijcken / dat sy t'selue niet alleenlijck in en begheerden/om te dienẽ teghen den vyant/maer oock dat sy hun daermede wildẽ behelpen / om binnen der voorsz. stadt goede ordre te stellen/de iustitie te doẽ florerẽ/eñ dẽ Magistraet respecterẽ/welcke vruchten men nochtans selden van alsulcke boomen des voorsz. garnisoens is pluckende.

Waerop ter andere sijdẽ/de gemeyne ende meeste resolutie vanden Raedt/ende voirts der borgherije deser stadt gedroech (ghelijck oock by affvraginge onder elcke compaignije/soo vanden Schutterijen als vanden blocken oft wijckẽ int besundere gebleckẽ is) Datmen t'voorsz. garnisoen alsoo subytelijck niet inne en soude behooren te nemen/ maer wel ontrent der voorsz. stadt doen comen/ ende houden/ tot behoeff ende versekerheyt vander stadt inden gewissen noot/alsmen sien soude, dat den vyant yet op de selue/ met eenighe belegheringhe soude willen comen attenteren ofte aengrijpen.

Waer

Waer mede die vande voorsz. Religie hun gheenssins willende vuegē hebbē vuyterlijcken geinsisteert/by gebreke van inneminge des garnisoens voorsz. te willen terstonts vertrecken / met henne goedens ende familien. Dreyghende oock ten lesten/ datmense soude laten passeren/oft sy wilden anderssins met gewelt den wech opē maken/ende erghers aenrichten / ghelijck by treffelijcke hoofden eñ persoonen vander zijden der voorsz. Religie/ soo inden Raet vande voorsz. stadt/als daer buyten/ den voorsz. goeden borgeren sulcx voorghewopen is gheweest.

Waerop byden Raet vander stadt geleth zijnde/heeft eendrachtelijcken gheresolueert / ende daer naer ter puyen aff ghepubliceert/ opt stuck vanden voorsz. versochten vertrecke/ ghelijck by ghepresēte acte daer aff is blijckende van date den achsten Julij. Anno xvc. negen ende t'seuentich. In effect begrijpende/ Dat de drye leden vāder stadt/ volghende het ernstelijck versueck van dien vande nyeuwe Religie daer inne sy vuyterlijckē persisteerden/niet tegenstaēde alle inductien / onderrichtinghen ende beden aen hen ghedaen/ om niet te vertrecken/maer hen te vueghen/ in goeder liefde ende eendracht/ metten anderen goeden borgeren/ Accordeerden/ allen ende eenen yeghelijcken/ met zijne familie ende goet/ vry ende onbehijndert te moghen vertreckē/ende oock alst hen belieuen soude/ weder omme binnen der voorsz. stadt te moghē comen/mits leuende in alder stillicheyt ende eendrachticheyt/onder henne medeborgherē/ wel verstaende/ dat die gheene begherende hunne goet vuyter stadt te vluchten ende te vueren/ oock seluer in persoon neffens huere goederen souden wt trecken.

Zijnde ten seluen daghe insghelijcx byden voorsz. Raedt gheresolueert/ om alle voordere ende meerdere veranderinghen/ inconuenienten ende perijckelen te voorcomen/dat die compaignye vande schermers gulde hare wachte soude suspenderen voor dien auōt. Ende dat alsulcke Capiteynen souden wordē verandert/ die sonder behoorlijck consent vandē Drye leden vander stadt/ in hun ampt eñ officie ghedronghē ende ghestelt waren gheweest/ ende dat die oude Capiteynen/ die sonder wettich fundament oft redenen affghestelt warē gheweest/ wederomme in hunnē ouden staet ende Capiteynschappe souden worden gherestitueert / om de goede diensten ende groote ghetrouwicheyt/ die sy der voorsz. stadt te voorens getoont ende bewesen hadden.

Ende en zijn niet sonder groote redenē de voorsz. goede borgerē van het innemē des voirsz. garnisoens/soo grootelijckē bevreest gheweest/niet alleenlijck/om die groote onverdrachelijcke ende affgrijsselijcke mishandelinghē/ oppressien eñ tirannie/ by hun den tijt van ontrent thien continuele voirgaende iaren/ van allē natioenen

van volcke/ behaluen Enghelschẽ eñ Schotten/ gheledẽ. Maer oick besundere/ om de groote verbittertheyt/ wantrouwen ende party-schappe/ diemen in desen teghenwoirdighen tijt binnen der voirsz. stadt heeft ghesien eñ besocht. Ghenoch voir seker houdende/ datmẽ egheene gheloofften noch accoorden (diemen aengaende d'innemen ende d'ontfanghen vandẽ voirsz. garnisoene/ soude moghen ramẽ ende maken) en soude onderhouden oft achtervolghen.

Mitsdijen men heeft bevondẽ/ hoe sinisterlijck ende verradelijck/ dat onder t'dexsel van t'wee vendelen soldaten/ buyten Briele/ by toe doen van sommighe hoofden/ Capiteynen ende anderen heuel-hebbende/ binnẽ der voirsz. stadt/ ontbodẽ zijnde/ om alleenlijc bin-nẽ der seluer te comen/ voir handẽ was groote menichte vã andere ghevoedert volck van wapenẽ/ ontrent der voirsz. stadt versamelt ende geraept/ inne der seluer stadt te brengen/ Behaluen het Crijchs-volck datter noch al soude hebben mogen naervolgen/ eñ eensdeels op wech was/ om insgelycken daer binnen te comen.

Eñ dat daerenbouen/ Dierck Aertssen voorschepen der voorsz. stadt/ wel opentlijcken is scrijuende/ In sijnen notabelen brieff (on-lancx gescreuen vuyt Antwerpen/ in date den vijten. Julij negen eñ t'zeuentich/ addresserende ende gesuperscribeert/ Aen mijnẽ Heeren Geraert prouninck ghenoempt van Deuenter/ ende M. Henrick Agilęus Doctor/ Om vorts te remonstreren den Capiteynen der stadt vanden Bossche). Achtien maenden lanck aen zyne excellentie gesolliciteert te hebbene/ om t'voorsz garnisoen/ binnen der vorsz. stadt te brenghen.

Tot welcken effecte/ wel te presumeren staet/ dat die brieuen in Cyffre tuschen hem ende zyne correspondenten dickwijls ghescreuẽ ende ouergesonden/ al mede ghedient hebben/ directelijckẽ teghens zijnen eedt ende gheloofften/ ende teghens zijn opentlijck verclaren/ noch onlancx indẽ vollẽ Raedt vander stadt gedaẽ/ met Renuntiatie op sijn eeuwige salicheyt/ so verre hij oijt gedacht hadde/ oft al noch dachte/ om eenich inbrẽghẽ oft belastinghe vã gaernisoen binnẽ der stadt te procureren.

Synde oock t'zelue naectelyck tegen den Religions vrede/ bin-nen der voorsz. stadt geintroduceert en opgericht/ ende ter eenre eñ andere sijden/ belooft ende beswooren te onderhouden/ wel expres-selyk medebrengende/ dat noch deene noch dandere partije niet en soude mogen yet practizeeren oft aengrijpen/ om binnen de voorsz. stadt eenich garnisoen in te brengen/ oft ghedooghen daer inne ge-bracht te wordene/ Dan met expres consent vanden Raet der seluer stadt.

Ende naedemael dat inden tijdt van achthien maenden/ dẽ noot vanden vyandt/ de voorsz. stadt niet en heeft gepresseert/ en hebbe

ontwij-

ontwyckelycken de continuele sollicitatiē des voorsz. Dierck Aertsen met sijnen complicien/anders nergens toe gedient/ dan om met garnisoene andere pretensien ende nieuwicheden binnen de zelue stadt te exploicteren.

Bethoont ooc ghenoch van wat humeuren eñ intentien/ hy met den zijnē is geweest/ by diē hy indē seluē brief insgelijcx is scrijuēde/ Dat het garnisoen niemandē (Notanter) NIET MERITERENDE, te cort doē en soude/ welck woordt/ MERITERENDE/ sonder twijfel tot al te seer groote interpretatien/ van oppressien ende ouerdaden/ onder den voorsz goeden borgheren/ als dan soude mogen by henluyden worden geextendeert.

Staet oock bouen desen alhier grootelyck te considereren ende wel gaede behoort geslagen te worden/ tot wat eynde/ zekere Ouerichey met hunne knechtē/ de welcke zoo voorsz. is haddē gemeijnt inder stadt te comen/ ende daernae noch sekere daghē datrontrent hebben blijuen liggen/ onder hun een groot t'getal van goede borgeren op gescreuen eñ opgeteeckent hebbē gehadt/ Latende hun die voorsz. goede borgeren duncken/ Dat de selue onder t'getal vande voorsz. MERITERENDE, gerekent souden hebben gheweest ouer de welcke zy hunnen moetwil/ groffelijck gethoont eñ geexerceert souden hebben/ volgende verscheyden enorme dreijghementen die men verstaet dat zy hadden laten wtgaen.

Soo datmen buyten voorsz. warachtighen discours/ claerlycken voor oogē mach sien/ dat die goede borgerē/ grootelyck geoirsaeckt zijn/ den almogenden Godt te dancken/ die hun vuyt soo veele merckelijcke perijckelen heeft gelibereert/ Ende voor den toecomēden tijt zijne goetheyt wel moghen bidden/ om van gelijckē perijckelē gepreserueert te wordē/ alsoo hun niet te imputerē en staē eenige gepasseerde saeckē vā disordren eñ alteratien/ binnen der voorsz. stadt opgeresen/ mits dien zy tot gheender tijt oyt eenighe offensiue middelē gebruyckt oft aengericht en hebbē/ Dan alleenlyck op huere defensiuē gepast/ soo Godt ende de natuere t'zelue is toelatende/ om hun lijff/ goet/ Rust eñ weluaren/ eñ alle rechtuerdighe saken te beschuddē eñ te maintenerē/ tegens alle benijders/ lageleggers ende vyandē vā diē/ Daeraff nemende de voorsz. goede borgerē/ God dē almogeddē Heere tot getuyge.

Alle welcke voorsz. feyten/ met menichfuldighe andere. Hierō cortheyts wille achtergelatē/ de drye ledē der vorsz. stadt/ presenterē wettelyckē ende dē rechte ghenoch zijnde te doen blijckē. Tot welckē eynde sy oick gheschreuen ende versocht hebben aen zyne hoocheyt. Om Commissarissen te hebben wten rade van Brabant/ als hē ordinarissen ende prouinciael Richteren/ om byden seluen behoorlijcke informatie ghenomen te worden/ van t'ghene/ dat binnen de

voorsz.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 462a